گزارش

سناریوی آمریکا برای حذف ایران از بازار نفت

دومینوی آمریکا برای حذف کامل نفت ایران از بازارهای جهانی موفق نبود و مهره‌ها در ابتدای راه از حرکت ایستادند. زیرا از یک سو مشتریان بزرگ نفتی ایران از جمله چین در مقابل تصمیم آمریکا مقاومت کردند و از سوی دیگر کارشناسان بر این باورند که به دلیل افزایش تقاضا در بازارهای جهانی عرضه کنونی حتی با در نظر گرفتن عرضه ذخایر استراتژیک آمریکا نیاز بازار را پاسخ نمی‌دهد.

بعد از خروج آمریکا از برجام ترامپ سناریوی حذف نفت ایران از بازارهای جهانی را نوشت و از کشورهای مختلف خواست که تا آبان‌ماه میزان واردات نفت خود از ایران را به صفر برسانند که البته چندان هم موفق نبود و بسیاری از کشورها از جمله ژاپن، کره و حتی چند کشور اروپایی به این تصمیم عکس‌العمل نشان داده و با آن مخالفت کردند. با این حال آمریکا از مواضع خود کوتاه نیامد و اعلام کرد برای جبران عرضه در بازارهای جهانی نفت ۱۱ میلیون از ذخیار استراتژیک خود را به بازار عرضه خواهد کرد. اقدامی که سیدمهدی حسینی، کارشناس ارشد حوزه انرژی آن را در وهله اول تاثیر گذار می‌داند اما بر این باور است که این اقدام در طولانی مدت پاسخگو نخواهد بود و حتی اگر صادرات نفت ایران کاهش پیدا کند اما با گذشت زمان جایگاه خود را پیدا خواهد کرد.

حسینی به ایسنا گفت: همه اظهارنظرهایی که در مورد وضعیت صادرات نفت ایران تا آبان‌ماه ارائه می‌شود حدس و گمان است. ایده‌آل آمریکا طبق سناریویی که چیده این است که صادرات نفت ایران در آبان‌ماه به صفر برسد. آمریکا برای رسیدن به این هدف باید شوکی به بازار وارد کند. در این راستا از یکسو سعی کرده فضای سیاسی را برای رسیدن به این هدف فراهم کند و از سوی دیگر از ذخائر استراتژیک و بازرگانی خود استفاده کرده است و این شوک روانی را ایجاد کرده که نفت ایران قابل جایگزینی است.

سناریوی آمریکا برای حذف نفت ایران بادوام نیست

این کارشناس ارشد حوزه انرژی با تاکید بر این‌که آمریکا سعی کرد مشتریان نفت ایران را مردد کند، اظهار کرد: با سیاستی که آمریکا در پیش گرفته قیمت‌ها در کوتاه مدت بالا نخواهد رفت، اما این سناریو قابل دوام نیست و عکس‌العمل بعدی بازار این خواهد بود در صورت کاهش صادرات نفت ایران قیمت‌ها افزایش خواهد یافت.

حسینی با بیان این‌که بازار از نظر تامین نفت اشباع نیست، گفت: مصرف انرژی در جهان در سال ۲۰۱۷ نسبت به سال ۲۰۱۲، ۴۰ درصد بیشتر بوده و علت این موضوع رشد اقتصادی بوده است. میزان رشد اقتصادی سال گذشته ۲.۲ درصد بوده در حالی که این میزان در سال پیش از آن ۱.۶ درصد بوده است، در واقع رشد اقتصادی حدود چهار درصد عنوان شده است.

بررسی رفتار مشتریان بزرگ نفت ایران

این کارشناس ارشد حوزه انرژی در ادامه با اشاره به خریداران بزرگ نفت توضیح داد: چین، هند، ژاپن، کره جنوبی و اروپا خریداران بزرگ نفت ایران هستند. در این میان اروپا به دلایل سیاسی نمی‌خواهد از برجام خارج شود. از سوی دیگر به نفت ایران هم احتیاج دارد. اتحادیه اروپا در مساله‌ی برجام از سوی آمریکا تحقیر شده است.

وی اظهار کرد: اروپا برای ادامه‌ی خرید نفت از ایران فرمول‌هایی دارد که به نظر من کاملا منطقی است. در حال حاضر بخش خصوصی در اتحادیه اروپا نگران جرائم آمریکا است، اما دولت اتحادیه اروپا اعلام کرده از شرکت‌های خصوصی در این حوزه حمایت خواهد کرد. همچنین اتحادیه اروپا می‌تواند بانک‌هایی را به طور خاص برای معامله با ایران در نظر بگیرد. از سوی دیگر شرکت‌های اروپایی که سرمایه‌ای در آمریکا ندارند می‌توانند با ایران تعاملات نفتی داشته باشند.

سناریوی آمریکا تا چه زمانی پاسخگو است؟

وی در ادامه به این سوال که آمریکا تا چه زمانی می‌تواند بازار را با ذخائر استراتژیک خود اشباع کند، گفت: آمریکایی‌ها در فصل گرما می‌توانند ذخائر خود را بالا ببرند، زمانی هم که از ذخائر خود استفاده می‌کنند حداقلی را در نظر می‌گیرند که کف امنیتی آنها است. با توجه به این که آبان‌ماه شروع فصل زمستان است آنها حداقل تا فصل بهار نمی‌توانند ذخیره‌سازی کنند، بنابراین به طور کلی ممکن است صادرات نفت ایران افت اولیه داشته باشد، اما به تدریج جای خود را پیدا خواهد کرد.

رئیس جمهور از عدم بازگشت ارز صادراتی به کشور خبر داد

آه بلند روحانی از رفتار صادرکنندگان

امین قلعه‌ای

«امروز حدود ۶ ماه از سال گذشته است و باید ۲۰ میلیارد دلار ارز صادراتی به بانک مرکزی و سامانه نیما تحویل می شد. چه قدر ارز حاصل از صادرات باقی مانده؟ چه کسی مسئول است؟ این را هم به گردن آمریکا و رژیم صهیونیستی بگذاریم؟» این مهم‌ترین بخش از اظهارات دیروز رئیس جمهور در چهاردهمین جشنواره شهید رجایی بود. روحانی در سخنرانی خود گفت که رقم صادرات غیر نفتی ایران بالغ بر ۴۰ میلیارد دلار است. درآمدی که البته سرنوشت آن حالا با وجود مشکلات ناشی از نقل و انتقال ارز و البته رفتارهای غیر شفاف صادرکنندگان، در هاله ای از ابهام قرار داد داد. اما عمده ترین محصولات غیر نفتی ایران متعلق به کدام بخش هاست؟

چه محصولاتی صادر می کنیم؟

طبق آمار گمرک جمهوری اسلامی از تجارت خارجی ایران در سال ۱۳۹۶، میزان صادرات کالاهای غیرنفتی با احتساب سهم میعانات گازی (۶.۶ درصد) به ۴۶.۹ میلیارد دلار بوده است. همچنین بیش از ۱۶ میلیارد دلار معادل ۳۴ درصد از صادرات غیرنفتی کشور را محصولاتی تشکیل داده‌اند که ذیل عنوان کلی «سوخت‌های معدنی» دسته‌بندی می شوند. چنانچه این محصولات در صادرات «غیرنفتی» ایران در نظر گرفته نشوند، میزان صادرات به ۳۰.۸ میلیارد دلار کاهش می یابد، که نشان دهنده میزان واقعی تر صادرات «غیرنفتی» ایران است. در حقیقت بیش از ۱۶ میلیارد دلار از صادرات «غیرنفتی» کشور را محصولاتی همچون «میعانات گازی»، «گاز طبیعی»، «گازهای نفتی مایع شده»، «فرآورده‌های ابتدایی از نفت خام»، «قیرنفت» و دیگر محصولات مشابه تشکیل داده‌اند که ذیل عنوان کلی «سوخت‌های معدنی» دسته‌بندی می‌شوند. این محصولات در واقع فرآورده‌های ابتدایی نفت و گاز هستند که بدون ایجاد ارزش افزوده در داخل کشور و با قیمتی بسیار ارزان به دیگر کشورهای جهان صادر می‌شوند. چنانچه این محصولات در صادرات «غیرنفتی» ایران در نظر گرفته نشوند، میزان صادرات به ۳۰,۸ میلیارد دلار کاهش می یابد، که نشان دهنده میزان واقعی تر صادرات «غیرنفتی» ایران است. همچنین در سال گذشته بالغ بر ۴۳ میلیون تن محصولات معدنی از جمله سنگ‌آهن، سیمان و سنگ گچ، به شکل خام و فرآوری نشده از کشور صادر شده که از نظر وزنی حدود ۳۳ درصد صادرات کشور را به خود اختصاص داده است.

چرا ارز صادراتی به کشور بازنگشت؟

بر اساس برآوردها محصولات پتروشیمی، فولادی و فلزات سنگین مهم ترین محصولات غیر نفتی کشورمان در صادارت است. دولت بر اساس بخش‌نامه‌ای که در ۱۴ شهریور سال جاری ابلاغ شد، قصد دارد از صادر کنندگان این محصولات تعهدنامه ارزی دریافت کند. بر این اساس فعالان این بخش‌ها مکلفند دو ماه بعد از صادرات کالای خود، ارز حاصل از صادرات را به کشور بازگردانده و در سامانه نیما عرضه کنند. در همین حال سید حمید حسینی از فعالان حوزه صادرات انرژی در این مورد می گوید: «موفق نبودن در بازار ثانویه، سبب شد دولت دو تصمیم بگیرد؛ در جلسه با روحانی تصمیم گرفتند مدیریت ارز واحدهای پتروشیمی (که بزرگ ترین تأمین کننده ارز هستند و ۱۲ میلیارد دلار صادرات مربوط به مجتمع‌های پتروشیمی است)، تحت نظر وزارت نفت انجام شود و بانک مرکزی نیز مکلف شد تدابیر لازم برای لونرفتن مسیرهای تجارت پتروشیمی‌ها را به کار گیرد. مشاور اتاق بازرگانی می گوید: «دولت دست وزیر نفت را برای برخورد با پتروشیمی‌های متخلفی که ارز خود را در سامانه نیما عرضه نمی کردند، باز گذاشت. از روز پنجشنبه گذشته نیز تعهدنامه‌ای برای صادر کنندگان فولاد، پتروشیمی و مواد معدنی پیش‌بینی کردند که در گمرک برای محکم کاری از فعالان این بخش گرفته می‌شود. این بخش‌نامه نشان می‌دهد دولت در تصمیم خود جدی است. البته خبرهای خوبی هم از بازار نمی‌آید. با توجه به بحث کارت‌های یک‌بارمصرف و صادرات بی‌رویه‌ای که از این کارت‌ها صورت می گیرد، به نظر می‌رسد عده‌ای قصدی برای بازگرداندن ارز صادراتی ندارند و به‌این‌ترتیب قیمت کالاها به‌شدت افزایش می‌یابد.» همچنین حجت الله میرزایی عضو کمیسیون انرژی مجلس شورای اسلامی در گفت و گو با توسعه ایرانی در مورد مشکلات ناشی از عدم بازگشت ارز صادارتی به کشور گفت: «راه حل این موضوع قطعاً از مجلس عبور نمی کند. دولت و به خصوص وزارت نفت دارای اختیارات و تجربیات کافی برای حل مسئله هستند. برای حل این موضوع البته باید با توجه به مشکلات تولید در کشور و ریسک هایی که متوجه این موضوع است، تصمیمات کارشناسی گرفته شود. من گمان می کنم آقای زنگنه از هوشمندی و توان کارشناسی خوب برای مدیریت این موضوع برخوردار است.»

> **دولت قصد دارد از صادرکنندگان محصولات پتروشیمی، فولادی و فلزات سنگین به‌عنوان مهم‌ترین محصولات غیرنفتی کشور تعهدنامه ارزی دریافت کند. بر این اساس فعالان این بخش‌ها مکلف‌اند دو ماه بعد از صادرات کالای خود، ارز حاصل از صادرات را به کشور بازگردانده و در سامانه نیما عرضه کنند**

نیاز واقعی ارز کشور چقدر است؟

در همین حال بسیاری از کارشناسان معتقدند که بروز بی ثباتی در بازار ارز بیش از آنکه مربوط به عدم ورود ارز صادارتی به کشور باشد ناشی از عدم مدیریت درست بازار است. به گفته یحیی آل‌اسحاق، مجموع نیاز ارزی واقعی کشور ۷۰ میلیارد دلار است که با احتساب ۱۰ میلیارد دلار هم برای مسافران و... در نهایت ۸۰ میلیارد دلار نیاز واقعی کشور است که ظرف بررسی‌های صورت گرفته طی ۱۰ سال اخیر بدست آمده که البته این رقم‌ها باز هم بیش از میزان واقعی لحاظ شده است. رییس اتاق مشترک بازرگانی ایران و عراق با اشاره به درآمد کشور و درآمد صادرات نفتی و غیرنفتی، افزود: فقط در حوزه تجارت ایران و عراق، با توجه به شرایط حال حاضر، ۳۰ درصد طی پنج ماهه اخیر رشد صادرات داشته‌ایم و همین طور برای سایر صادرات به کشورهای دیگر به همین شیوه افزایش درآمد داشته‌ایم. وی یادآور شد: در شش ماه اخیر بیش از پیش‌بینی‌ها، فروش نفت به لحاظ قیمتی و وزنی داشتیم؛ بنابراین در مجموع تا به اینجا از حاصل درآمدهای نفتی و غیر نفتی ۹۵ میلیارد دلار ذخایر ارزی خواهیم داشت. همچنین بنابر اعلام سازمان‌های بین‌المللی ۱۰۹ میلیارد دلار ذخایر ارزی ایران در خارج از کشور و در کشورهایی همچون هند، چین و غیره است. آل اسحاق تاکید کرد: بنابراین حدود ۲۰۰ میلیارد دلار تا پایان سال ذخایر ارزی کشور است و با توجه به هزینه‌های کشور که نهایت ۸۰ میلیارد دلار برآورد می‌شود، حدود دو برابر نیاز، امکانات دسترسی به ارز داریم؛ بنابراین مشکل، عرضه و تقاضای ارز نیست. این عضو هیات نمایندگان اتاق بازرگانی ایران مشکل را نظام مدیریتی دانست و معتقد است که چگونگی تدبیرها، برخوردها، انتظارات روانی و حتی غیر روانی یا نوعی نیازهای غیر واقعی همچون نیاز برای قاچاق (که در حال حاضر حداقل ۱۰ میلیارد دلار قاچاق است که باید با آن برخورد کرد) تاثیر گذار خواهد بود. کالایی که وارد می‌شود، در مقابل ارز خارج می کند. همچنین خروج سرمایه‌های افراد به بهانه حفظ دارایی‌ها، به افزایش قیمت‌ها دامن می‌زند؛ به عبارتی مسائل بیشتر غیراقتصادی است.

دولت الکترونیکی آیا مشکل ارز صادارتی را حل می کند؟

علی رغم این اظهارات از سوی آل اسحاق اما باید پذیرفت که رفتار صادر کنددگان در اقتصاد ایران خصوصاً در ماه های اخیر رفتاری مسئولانه نبوده است. راه حلی که رئیس جمهور در مراسم جشنواره شهید رجایی به آن پرداخت «دولت الکترونیک» بود. رییس جمهوری در این سخنرانی از سازمان اداری و استخدامی خواست تا یک معیار به عنوان انتخاب سازمان برتر به معیارهایش اضافه کند و آن زودتر تحویل دادن ارز حاصل از صادرات است. وی با بیان اینکه اگر دولت الکترونیک کامل بود، نیازی نبود که من با ناراحتی از عدم بازگشت ارز صادارتی سخن بگویم، تصریح کرد: آن کس یا سازمانی که زودتر ارز صادراتی را می دهد تشویق و کسانی را که دیرتر می آورند، تنبیه کنید. در این بین وزیر ارتباطات نخستین مسئولی بود که به این اظهارات رئیس جمهور واکنش نشان داد. محمد جواد آذری جهرمی در حساب توئیتری خود نوشت: «ریشه مشکلات اقتصادی امروز کشور در دو محور فشارهای آمریکا و مشکلات داخلی است. راه عبور از مشکلات داخلی شفاف‌سازی و اجرای دولت الکترونیک است. چرا باید ارز ناشی از صادرات دولتی‌ها و خصولتی‌ها دیر به دست واردکنندگان برسد؟ صحبت‌های امروز روحانی حجت را بر همه دستگاه‌ها تمام کرد.» جوان ترین وزیر کابینه پیش تر با بیان اینکه در نظام شفافیت باید به ابعاد دولت الکترونیک بپردازیم و باید بررسی کنیم که چرا بعضی دستگاه‌ها به دولت الکترونیک متصل نمی‌شوند و احیانا چه منفعت‌هایی وجود دارد. او همچنین پیشتر با اعلام اختصاص ۱۵ میلیارد دلار از منابع کشور به ارز ۴۲۰۰ تومانی و وقوع فساد در بخش موبایل که ۲۲۰ میلیون دلار از این منابع بود، گفته بود: راه حل رفع فساد، دولت الکترونیک است که دستگاه‌ها و نهادهای مختلف به بهانه‌های مختلف از پیوستن به دولت الکترونیک دوری می کنند که نتیجه آن ظلم به مردم می‌شود

> **وزیر ارتباطات معتقد است: ریشه مشکلات اقتصادی امروز کشور در دو محور فشارهای آمریکا و مشکلات داخلی است. راه عبور از مشکلات داخلی شفاف‌سازی و اجرای دولت الکترونیکی است. چرا باید ارز ناشی از صادرات دولتی‌ها و خصولتی‌ها دیر به دست واردکنندگان برسد؟ صحبت‌های امروز روحانی حجت را بر همه دستگاه‌ها تمام کرد**

ردیف	شرح محصولات صادراتی سال ۱۳۹۶	میزان صادرات: وزن (هزار تن)	میزان صادرات: قیمت (میلیون دلار)	سهم از کل صادرات: سهم وزنی (درصد)	سهم از کل صادرات: سهم قیمتی (درصد)	قیمت تقریبی هر تن (دلار)
۱	سوخت‌های معدنی	۴۷۳۳۳	۱۶۱۶۸	۳۵.۹	۳۴.۶	۳۴۰
۲	مواد و محصولات پلاستیکی	۴۴۴۴	۶۰۴۳	۳.۳	۱۲.۹	۱۳۶۰
۳	محصولات شیمیایی	۱۴۳۵۳	۵۹۰۴	۱۰.۸	۱۲.۶	۴۱۱
۴	آهن و فولاد و محصولات آن‌ها	۹۵۴۱	۳۹۷۰	۷.۲	۸.۵	۴۱۵
۵	محصولات نباتی، میوه، سبزیجات، حبوبات و غلات	۴۷۸۴	۳۵۰۳	۳.۶	۷.۵	۷۳۲
۶	محصولات معدنی، سنگ آهن، سیمان، انواع سنگ‌ها، گوگرد و ...	۴۴۵۸۷	۲۷۰۴	۳۳.۹	۵.۸	۶۲
۷	محصولات و فرآورده‌های غذایی	۸۲۰	۱۳۷۷	۰.۶	۳.۱	۱۸۰۲
۸	حیوانات زنده و محصولات حیوانی، لبنیات و تخم مرغ	۵۴۴	۱۲۵۶	۰.۴	۲.۷	۲۳۲۱
۹	فلزات غیر فولادی و محصولات آن‌ها	۶۲۵	۱۱۸۴	۰.۵	۲.۵	۱۸۹۷
۱۰	محصولات از سنگ‌های معدنی	۵۰۰۷	۱۰۶۴	۳.۸	۲.۳	۲۱۲
۱۱	فرش و سایر کف پوش‌ها	۷۲	۸۱۷	۰.۱	۱.۷	۱۱۳۴۳
۱۲	ماشین آلات مکانیکی	۱۰۶	۶۱۴	۰.۱	۱.۳	۵۷۲۹
۱۳	ماشین آلات برقی	۶۴	۳۲۲	۰.۰	۰.۷	۴۹۴۴
۱۴	پارچه، البسه و محصولات نساجی	۵۶	۲۳۰	۰.۰	۰.۵	۴۱۰۳
۱۵	مواد اولیه نساجی	۸۵	۲۱۵	۰.۱	۰.۵	۲۵۱۹
	سایر کالاها	۷۲۰	۱۴۷۸	۰.۵	۳.۱	۲۰۵۳
	مجموع صادرات کشور	۱۳۳۳۰۰	۴۶۹۲۸	۱۰۰	۱۰۰	۳۵۵

خبر

حجتی توضیح داد

دلایل گرانی میوه و حضور صیادان در خلیج فارس

وزیر جهاد کشاورزی علت افزایش قیمت میوه‌های تابستانی را کاهش عرضه و خسارت ۱۱ هزار میلیاردی به سردرختی‌ها عنوان و اعلام کرد که پتروشیمی‌ها سهم کود کشاورزان ایرانی را صادر کرده‌اند.

به گزارش ایسنا، محمود حجتی در ششمین گردهمایی سراسری کشت محصولات زراعی با بیان اینکه اگه حال کار نداریم، عنوان با خودمان یدک نکشیم، تصریح کرد: وقتی مسئولیت پذیرفتیم به جای فرار از مشکلات باید به استقبال حل آن‌ها برویم. مشکلات مردم چیزی جز اجرای وظایف ما نیست و باید با پیگیری، آن‌ها را حل کنیم.

وی با تاکید بر لزوم تامین نهاده‌های تولید برای کشاورزان و تولیدکنندگان، از مسئولان خواست تا حصول نتیجه و اطمینان از اینکه نهاده‌ها به دست تولیدکنندگان می‌رسد، حساس و پیگیر باشند.

علت افزایش قیمت میوه‌های تابستانی

وی افزود: در زمینه مکانیزاسیون و توسعه گلخانه‌ها با توجه به اقلیم، سازگاری‌ها، محدودیت‌ها و ظرفیت‌هایی را تطبیق داده و به کشاورزان توصیه می کنند.

حجتی در ادامه با تاکید بر اینکه از نظر تامین میوه‌های پاییزی در وضعیت خوبی قرار داریم، درباره علت افزایش قیمت میوه‌های تابستانی اظهار کرد: میوه‌های سردرختی در سال جاری ۱۱ هزار میلیارد تومان خسارت دیده است که در نتیجه آن کاهش عرضه باعث افزایش قیمت میوه‌هایی مثل گیلاس، هلو و میوه هایی که گل‌های بهاری داشتند، شد. وی افزود: افزایش قیمت میوه‌های سردرختی دست دولت نیست و دولت هیچ وقت این قیمت‌ها را کنترل و مدیریت نکرده است.

وعده پرداخت مطالبات گندم‌کاران تا ماه آینده

وزیر جهاد کشاورزی در ادامه درباره پرداخت پول به عرضه کنندگان گندم گفت: همه کسانی تاکنون که گندم تحویل داده‌اند، ۵۰ درصد پول و بخش عمده‌ای از کسانی که در ماه‌های اردیبهشت و خرداد گندم را تحویل داده اند ۱۰۰ درصد پول را دریافت کرده‌اند.

بنابراین به طور متوسط حدود ۷۰ درصد پول گندم پرداخت شده است و امیدواریم باقی مانده آن نیز تا یک ماه آینده پرداخت شود.

توضیح آقای وزیر درباره حضور صیادان چینی در خلیج‌فارس

وزیر جهاد کشاورزی خاطر نشان کرد: به دلیل شرایط بین المللی، جنگ اقتصادی و محدودیت‌های اقتصادی سال سختی بوده است. وی همچنین در پاسخ به سوال ایسنا مبنی بر توضیح وزارت کشاورزی برای حضور صیادان چینی در خلیج‌فارس و نارضایتی صیادان ایرانی، و سوال دیگر خبرنگاران، سکوت کرد و ضمن گلایه از اینکه تعداد سوالات زیاد است، جمع خبرنگاران را ترک کرد.